

REINERS

Municipi del Vallespir, c^o de Ceret, situat entre els Banys d'Arles i Ceret. El poble de Reiners es troba a la banda dreta de la riera de Reiners, afluent de la dreta del Tec.

PRON. POP.: *řajněs* (1959), oït a Montboló (Ll. xxiv, 120); *řajnés*, gentilici *řajnatějš* (1959) a Oms (id., 139).

DOC. ANT. 1246: *Guillema de Rayneriis* (Alart, *InuLC*, s.v. *Rayners*); 1279 (id., s.v. *quintana*); 1359: *Rayners* (CoDoACA xii, 122). Mencions citades per Ponsich (*Top.*, 85): 998: *Rio nigro estremaris*; 1011: *Rivo nigro*; 1027: *locus Reinensis*; 1108: *Reiner*; 1119: *Riunier*; 1157: *Reinerio*; 1307: *castrum de Rayners*; 1312: *de Raineriis*; id.: *Reiner*; 1407: *coma stremera dominacionis de Rayneriis*; 1479: *term. de Reyneriis*; id.: *castrum de Reyneriis*; 1628: *Reynes*; 1632: *Raynes*.

ETIM. Les mencions més antigues que Ponsich atribueix a aquest NL (*Rio nigro estremaris*, 988; *Rivo nigro*, 1011) es poden atribuir a una etimologia popular o, si més no, a la invenció d'uns escrivans que volguessin trobar-ne una explicació llatina amb *ner* (var. de negre), com *Bula Terranera* < TERRA NIGRA, *Montner* < MONTE NIGRU etc.

Ben mirat, però, cal interpretar-les com mencions d'un paratge adjacent i no del poble mateix: la coma estremera, pertanyent al domini de *Reiners* com especifica el doc. de 1407, la Riera de Reiner, i les seves comes afluenten baixen, en efecte, de la frontera amb l'Empordà i amb llurs vessants coberts de boscúria motiven prou el dictat de «rio» (riueta, xaragall) i negre. És evident, però, que el nom del poble va designar primerament un castell posseït per un senyor feudal dit *Reiners* (cf. *castrum de Rayners*, 1307; *castrum de Reyneriis*, 1479). Es tracta, doncs, del NP germ. RAGINHARIS (> *Rajnářs* > *Rejněřs* > *Rejněrs*) (Fürst., *Ald. Nb.*, 1231).

HOMÒN. El mateix ètímon ha deixat alguns altres representants en la toponímia catalana: Al S. XII se cita un castell dit *Rainers* (o sia, *Reiners*): 1197: «castri de *Fodeix* qui vocatur *Rainers*» (Miret, *TemplH.*, 267), situat en el Baix Penedès, prop del castell de Foix; l'*Hort de Reiner*, te. d'El Palamó, a la rodalia d'Alacant (1963; Ll. xxxvi, 113); *Riner* (< RAGINHARI, sense la -s del genitiu germ.), mun. del Solsonès, situat vora el riu Negre (sobre aquest darrer NL, que en el fons era nom fluvial, veg. art., s.v.). Així mateix, remarquem el llogaret antic dit *d'En Raynier*, localitzat als afores de Narbona: *insula vocata d'En Raynier* (Sabarthès, *Dict. Topogr. de l'Aude*, s.v.). Ph. R. i J. C.

Reixà, en ape. a *Reixac*

REIXAC

1) Grup de poblets o veïnats agre. al mun. de Mont-

cada (Barcelonès): són St. Pere de *Reixac*, el Pla de *Reixac* i «el Mas Rampinyo» (que hom ha identificat adés amb aquell, adés amb aquest). Pron. *řăšăk*.

MENC. ANT. 963: in villa *Rexago* (Mas, *NHBna* ix, 15); 970: in locum Caldense in villa *Rexago* (*Cart. St. Cugat* I, 75; Mas, o. c. iv, 63); 988: *Rixago* (*Cart. S. Cu.* I, 82; Mas iv, 117); 1002: *Resciaco* (*Cart. St. Cu.* II, 321); 1005: *Reisago* (*Cart. St. Cu.* II, 45); 1017 (*Cartul. Cat. Bna.* II, 521; i CCandi, *Mi. Hi. Ca.* II, 26); 1022: *Rixiaco* (Mas ix, 185); 1041: *Rexag* (Balari, *Origenes*, 225); 1051: Sti. Petri *Rexag* (Balari, o. c., 134); 1143: «*Reixacho* --- Santiga ---» (Albon, *Temple*, 190); 1156: *Rexach* (*Cart. St. Cu.* III, 179); 1176: *Rexach* (Kehr, *Papsturk.*, 467).

2) A Cotlliure, Camps i Coll de *Reixac*. 1292: campum de *Rayxach* --- in collo de *Rayxach* --- col de *Ra(i)xac* (bis). Deu ser el paratge dit avui «*En Raixat*», dins la rada de Cotlliure pel qual projecten fer passar la carretera per damunt de la vila. Potser s'hi identifiqüés «vinea de *Rexaco*» 1168 i *Raxacum* 1216 (*InuLC*).

3) Oït *řăšăk*, pda. de Forques (xxvii, 70), que és Ribera de *Reixac* a. 1703 al S. de Tapioles, te. Forques (Ponsich, *Top.*, 41); d'allí seria un Ponç *Raixac* de Millars, en doc. de 1292 (bis, *InuLC*).

4) Un altre *Rexac* que troba Ponsich (*Top.*, 66) entre la Salanca i els Aspres en docs. de 1008 i 1206.

5) *Reixac*, en el te. de Serinyà. 978: *Rixaco* (Villan., *Vi. Li.* xv, 250; Monsalv. II, 216); 1017: *Rescac* (Bomont, *Dipl.*, 378). Avui mas *Reixac*, afr. amb Fares (Alsius, 138).

5 bis) Potser el mateix que el (5) o no gaire lluny, *Mas Reixac*, grandíós i antic, prop de Mieres, serví als carlins per guardar-hi presoners c. 1870 (amb foto en Mundet-Puigdevall, *Gral. Savall*, pp. 156, 159).

6) 1035: *Rexago* en la zona Bordils-Cruïlles (*BABL* III, 324).

7) Mas, te. St. Hilari Sacalm. 1369: *Mas Reixach* Mitjà; 1700: id. *Reixach Estorch* (CCandi, *St. Hilari Sacalm*, pp. 52, 53); per a *Estorch* (< *estort*), veg. nota a prop. de *Osormort* (art. *Osor*).

8) *Mas Reixac* o Casetes de *Reixac*, prop de Roda de Ter (m. Brossa de St. Julià de Vilatorrada).

9) (o 9 i 10) Entre el Lluçanès i Torelló: mas antic, oït *řăšăk* a Olost (exc. 174) i a Les Lloses o Torelló (25-v-1954). I en forma dim.: *řăšăgô*, en una vall afl. de la Gavarresa, 0h20 a l'E. de Sta. Creu de Joglars.

Més secundaris: *Son Reixac* mall., te. Ariany (m. Despuig, Masc. 20G6), enq. xli, 35.18). Can *Reixac*, te. Pineda, prop de la Torre de Manola.

ETIM. D'un RIXACO- o RIXIACUM, probablement derivat del cèlt. RIXA (Holder II, 198). No hi ha raó per vacillar entre això i un deriv. del NP romà *RES-SIUS* com fa Aebischer (*Top.*, 278), puix que la terminació -ACO- mostra una arrel cèltica, no pas llatina. I cf. art. *Crampixago*.

Més dubtós l'origen d'un hapax *Rasago*, doc. en diploma de 981 (*MarcaH.*, 927; Monsalv. xxiii, 270) (o